

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nametščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 48 • Maribor, torek, dne 25. aprila 1939 • Leto XIV

Nekdaj in sedaj

Ko je bila zasedla pred plebiscitom na Koroškem naša vojska Celovec, sva se odpravila s pokojnim prijateljem Prepeluhom v plebiscitno ozemlje in Celovec, da bi se na licu mesta in iz prvih virov prepričala, kakšno je razpoloženje tamošnjega delavstva v zvezi s plebiscitom.

Na tem potu sva prišla soglasno do prepričanja, da bo pri bodočem plebiscitu koroško delavstvo težko pridobiti za našo državo. To delavstvo je bilo vzgojeno v koroških nemških šolah in je bilo povezano s tisoč vezmi z nemško zemljiško gospodo in z nemško industrijo. Njegove tradicije so ga vezale tudi politično s ponemčenim Celovcem. Poleg tega so tam z njegovo mentaliteto bolj računali, kakor pri nas. Vse to bi tudi najbolj večja propaganda v par mesecih težko popravila. Naša plebiscitna propaganda pa je bila vse prej kakor to. Ona se ni znala živeti v delavsko čustvovanje, temveč se je hotela približati tudi delavstvu na način, da ga je skušala podrediti politični stranki, s katero je stalo delavstvo dolga leta v nasprotju. Za edino ugodno sva pri tem položaju s Prepeluhom smatrala, da je bila med koroškim delavstvom volja za kompromisno rešitev koroškega vprašanja velika in da je bil takrat vpliv tega delavstva tudi pri centralni avstrijski vladi velik.

Po povratku v Ljubljano sva se odločila, da bova takratni plebiscitni komisiji odkrito povedala, kakšne utise sva na terenu dobila. To sva tudi storila.

Najino poročilo pa je bilo sprejeto v tej komisiji tako, da sem jaz, ki sem po rangi za visoko gospodo v tej komisiji daleč zaostajal, umolknil.

Drugi so rekli: Poskusno glasovanje nam je dalo nedvomno 85 odst. glasov. Mi smo že od nekdanj edini predstavniki te pokrajine. Sedaj po tem glasovanju pa še toliko bolj.

Pri plebiscitu pa se je pokazalo, da sta glasovanje ob asistenci in pod pritiskom oblasti in glasovanje, kjer se ta pritisk zmanjša, dve povsem različni stvari.

Danes vemo še bolj, kako zelo se lahko razlikuje glasovanje od glasovanja.

Kljub temu taka glasovanja marsikoga zopet opajajo, tako da je v trenutku, ko je treba ponovno vse naše sile razumno zbrati in pravilno usmeriti, za vsa resnična dejstva slep in gluhi.

Zato je treba na ta dejstva zopet javno pokazati, da ne bomo krivi enkrat tujega greha, ki obstoja v tem, da se h grehu molči.

Prvo dejstvo, ki ga je treba poudariti je, da so se v teh dvajsetih letih na naši severni meji razmere sicer razveselile in bistveno zboljšale, da pa posledice tuje gospodarske nadvlade in predvoje vzgoje še niso zabrisane in povsem pozabljene.

Z veseljem sem čital, da se je zbralo v Mariboru 29 delavskih organizacij z namenom, da preprečijo vdor te ideologije med delavstvo.

To se nikakor ne pravi, da se hoče delavstvo vmešavati s tem v stvari, ki jih ni poklicano reševati, ali pa se dati vporabljeni za demonstracije, pod parolami, ki so danes nevarne. Delavstvo noče nič drugega, kakor doprinesiti svoj del, da bi mogli živeti z vsemi v prijatelstvu. Želi pa, da bi se doseglo to tako, da bi se ne opredeljevali ne v zunanji ne v notranji politiki pod vidiki ideološkega diktata. Gotovo je mir na teh osnovah mogoč. Restrična neodvis-

Za pomirjenje v državi

Država je socialnopolitična pravna enota. Državljeni v njej so delci pravne države, ki jim tudi gredo pravne pravice do države in med seboj, ki so za vse državljane pravične.

Koliko nepotrebnega boja, jeze, nejevolje in čuta krivice se s tako ureditvijo odpravi v državi in kako blagodejno se sile, ki se trošijo za temelje pravične države, porablja lahko v kulturne, gospodarske in druge namene, ki služijo konsolidiranemu napredku!

Večje in večje krivice, če se tudi sankcionirajo z zakoni, ne morejo imeti blagodejnega uspeha, ker postružijo boje za pravico.

Rešujemo hrvaško vprašanje. To vprašanje moramo reševati s pravico-ljubnostjo, kakor je povedano v vladni deklaraciji. Toda ob reševanju tega problema je neobhodno potrebno, da se ta pravicoljubnost nanaša na vse ju-

slovansko prebivalstvo brez razlike na govorico, vero, pleme in stan, ker smo vsi enaki državljani.

Hrvaško vprašanje je nas vse prav skrbelo, vznemirjalo. Vznemirja pa tudi vsakega državljanu lahko, če nima občutka, da je resna volja, da se tudi politična in druga zakonodaja zenači za vse. Zakaj potrebno je za pomirjenje ne le rešitev hrvaškega vprašanja, ampak rešitev vseh vprašanj, ki kršijo politično in socialno enakopravnost državljanov. Ni samo hrvaško vprašanje, ki ga je treba pravično rešiti, kakor je izjavila sedanja vlada, marveč so v tem kompleksu tudi vsa druga vprašanja, ki na razne načine krivično umejujejo svoboščine.

Rešitev vseh problemov je jedro. — Tako rešitev, ki bi obenem ugodno vplivala tudi na rešitev hrvaškega vprašanja, nam izrecno napoveduje deklaracija sedanje vlade.

Upamo, da pot do rešitve te krize, ki jo povzroča taktika, ne bo več dolga ter da zasije pri nas z novo zakonodajo prava državljanska svoboda, pravi temelj pomirjenja.

Prav v tem duhu govori tudi dr. Bičanič v »Gospodarski slogi« (dr. Mačkovo glasilo) ko piše:

»V prvi vrsti bomo odpravili oni tip svobode, ki pozna zatiranje šibkejšega po močnejšem. Ko bo prišel naš čas, bo zavlada med nami pravična svoboda. Mi potrebujemo svobodo govora, tiska in zborovanja, ki omogoča kritiko in nadzorstvo vsakega javnega udejstvovanja po javnosti. Mi hočemo svobodo, mnogo, čim več svobode. Oblast mora sloneti na narodu, ki je izvor vse oblasti.«

Tem besedam pač ni treba dostavljati ničesar, ker povedo mnogo, če že ne vse.

Razplet hrvaškega vprašanja

Razgovori se nadaljujejo. — Skomina pretresa živce reakcije.

V soboto sta se zopet pogajala predsednik vlade in dr. Maček v Zagrebu. Po razgovorih je imel dr. Maček posvetovanje z inž. Košutičem in dr. Jurajem Šutejem.

Zvečer so bili pri dr. Mačku zagrebški predstavnik SDS ter zastopnik kmetiške stranke dr. Branko Cubrilović.

Reakcija se silno trudi z raznašanjem raznih govoric, da nastaja med dr. Mačkom in združeno opozicijo nesoglasje in nezaupanje. Te vesti so enostavno izmišljene, ker se vrše ragovori, čeprav samo med dr. Mačkom in predsednikom vlade, vendarle natančno v smislu sporazuma iz leta 1937., ki obenem predvideva modalitete, po katerih se naj vodijo razgovori glede ureditve hrvaškega vprašanja in tudi nadaljnje notranje politike.

Tendenca razgovorov je obnovitev političnih svoboščin, ki morajo biti tudi temelj zdravemu razvoju notranjih razmer, kakor je poudarila sedanja vlada že v svoji vladni deklaraciji.

Zagrebški razgovori prekinjeni za par dni

Razgovori med dr. Mačkom in predsednikom vlade dr. Mačkom v Zagrebu, ki so začeli v soboto, so se nadaljevali tudi v nedeljo dopoldne. Potem pa so bila pogajanja prekinjena za dva do tri dni.

Razgovori med Italijo in Jugoslavijo zaključeni

V Benetkah sta se sestala jugoslovanski in italijanski zunanji minister.

Dne 22. in 23. aprila sta se sestala v Benetkah jugoslovanski in italijanski zunanji minister ter imela razgovore, ki so zaključili z izjavo, v kateri se poudarja, da sta ministra proučila razna vprašanja, ki zanimajo obe sosedni državi in tudi dogodke v Albaniji. — Doseženo je soglasje, da se sodelovanje, polno zaupanja, ki obstoja med obema državama ter med Jugoslavijo in Nemčijo, poglobi tako na političnem kakor tudi na gospodarskem polju v svrhu ohranitve miru in zboljšanja po-

gojev stabilnosti v Podunavju. Zadnje manifestacije med Madžarsko in Jugoslavijo pa so odprle pot h koristnemu sporazumevanju tudi med Beogradom in Budimpešto.

Italijanski listi pišejo: »Zasedba Avstrije, septemberska kriza, monakovski mir (odcepitev Sudetov od CSR), priključitev Češke in Moravske Nemčiji ter zasedba Albanije je našla Jugoslavijo krepko povezano z Italijo. Za Jugoslavijo je sporazum z Italijo pomenil mir in varnost.«

Anglija bo uvedla splošno vojaško dolžnost

Izredne razmere zahtevajo izrednih ukrepov.

V Angliji doslej niso poznali obvezne vojaške službe, ker se je smatralo, da je služba v vojski kot vsaka druga služba poklic, za katerega se človek odloči iz proste volje.

Nove razmere v Evropi in nevarnost vojne, zlasti pa obveznosti, ki jih je Anglija prevzela napram drugim državam, jo silijo, da v svrhu izpolnitve prevzetih obveznosti ustvari armado, ki bo temeljila na podlagi splošne vojaške obveznosti.

Garancija zahodnih veleposlanstvom vsem balkanskim državam

Francoski listi pišejo, da sta Anglija in Francija ponudili garancijo vsem balkanskim državam, katerih meje bi bile ogrožene. Francija se nahaja v pripravljenosti in lahko izvede vsak čas ne samo delno, temveč tudi splošno mobilizacijo.

Sovjetska Rusija za trozvezo

Ruski predlog francoski in angleški vladi.

Med Rusijo, Anglijo in Francijo se vodijo razgovori o sklenitvi trozeve, ki jo je baje predlagala Sovjetska Rusija. Po izjavi Litvinova je Sovjetska Rusija pripravljena v slučaju vojne pomagati Rumuniji in Poljski, vendar pa mora biti razdeljena poprej vloga, ki jo bo igrala v tem slučaju Anglija, Francija in Rusija.

Vojaška posvetovanja Nemčije, Italije in Španije

V soboto, dne 23. t. m. so se pričela v Berlinu posvetovanja generalov in predstavnikov nemške, italijanske in španske vojske pod predsedstvom Adolfa Hitlerja. Konferenca bo proučila in izdelala enoten ofenzivni načrt za slučaj vojne. Ta ofenzivni načrt bo baje izdelan še pred govorom kanclerja Hitlerja, ki je napovedan za 28. t. m.

Nemška vprašanja malim državam

Ali se čutite ogrožene?

Rooseveltova mirovna poslanica je le vplivala na nemško diplomacijo. Najbolj kočljiva je Rooseveltova zahteva, da dasta Nemčija in Italija zagotovilo, da deset let ne bosta ogrožali neodvisnosti drugih držav.

Nemška diplomacija je zaradi tega stavila malim državam tri vprašanja, in sicer, če je bila država prej informirana v spomenici in dala zanjo povod, ali se čuti ogroženo od Nemčije in zakaj je odredila vojaško mobilizacijo.

Odgovore so Holandija, Švica, Belgija in Litva. Odgovorile so, da o spomenici niso vedele in da se ne čutijo ogrožene.

Za oborožitev francoske armade zahteva francoska vlada novih 21 milijard dinarjev.

Volitve obratnih zaupnikov

V mesecu majniku bodo, kakor so nam povedali, volitve obratnih zaupnikov. To velja za Slovenijo. Delavstvo voli svoje obratne zaupnike v svobodnih volitvah, na katere po zakonu o zaščiti delavcev ne more imeti nihče vpliva razen delavcev in nameščencev.

Delavstvo naj stopi povsod v stik s svojimi strokovnimi organizacijami in organizacije z delavstvom v obratih ter takoj prijavijo volilne odbore inpek-

ciji dela v Ljubljani, to je oni, kjer doslej še niso bile volitve ali odborov še niso prijavili. Delavstvo mora pri teh volitvah prav posebno pokazati in dokazati svojo odločnost, da ima zaupanje do svojih iskrenih tovarišev v obratih, ki razumejo njih težnje.

Delavstvo in organizacije pa naj skrbno pazijo, da se v volitve ne bodo vmešavali tuji nepoklicani vplivi.

Rudarski kongres v Celju

Celje, 23. 4. 1939.

Danes se je vršil v Celju ob 9. uri dopoldne v dvorani delavske zbornice VII. redni kongres Zveze rudarjev Jugoslavije.

Na kongresu je bilo navzočih 15 članov uprave in 20 delagatov iz raznih podružnic, ki so zastopali 1667 članov zveze.

Kongres je pozdravil v imenu Strojne komisije s. Iv. Mlinar, v imenu celjskega medstrokovnega odbora in v imenu »Delavske Politike« pa s. Goršek.

Nato so sledila poročila uprave, ki so bila brez debate soglasno odobrena.

V novo upravo so bili izvoljeni samo stari sodruzi, ki so bili že v prejšnji upravi. To soglasje na kongresu priča, da je organizacija temeljito izgrajena

ter da vlada v njej popolna sodružna harmonija, ki je v delavskih organizacijah tako silno potrebna.

K točki o socialnem položaju rudarjev je poročal s. Fr. Pliberšek, o zadevah bratovskih skladnic in o brezposelnem zavarovanju rudarjev in plavžarjev je poročal s. Filip Murn, pri čemer je posebno poudaril, da je potrebno enotno postopanje pri vpokojevanju pri vseh bratovskih skladnicah.

O razmerah v delavskih socialnopolitičnih ustanovah je poročal s. Jurij Arh. V svojem govoru je poudaril, da so bile socialnopolitične ustanove ustanovljene radi socialnih potreb delavstva s samoupravnim značajem. Njegov govor je bil predčasno prekinjen, na kar je predsednik s. Ivan Bazelj zaključil kongres.

Starostno in onemoglostno zavarovanje delavcev

Mogoče je takoj znižati karenci.

Starostno zavarovanje delavcev je uvedeno. Uveden je tudi posebni fond za one delavce, ki niso mogli doseči karence, ker so že blizu 70 let ali pa so jih že prekoračili. Računska podlaga kaže, da je na primer prav brez škode za riziko zavarovanja mogoče znižati starostno mejo od 70. leta na 65. leto. S tem bi bilo vsaj deloma ustrezno nujni potrebi.

Obenem s tako reformo starostne meje pa bi bilo treba tudi karence razporediti tako, da bi rentniki dobivali v sili rento, ki bi jim omogočala življenje, ne da bi nadlegovali občine in sorodnike. Bolje je, da se prispevki primerno zvišajo. Ob sedanjem stanju bo dobil stari delavec nezadostno rento, živeti pa le ne bo mogel. Revizija zakona tudi v tem oziru je potrebna.

Angležem in Nemcem se mudi z Rumunijo

Zastopniki angleške vlade in delegacija nemških gospodarskih krogov se mude v Bukarešti, da sklenejo trgovinsko pogodbo z Rumunijo.

Zastopniki angleške vlade so se pričeli pogajati že včeraj. Nemški zastopnik dr. Burghardt je pogajanja pričel že v soboto ter želi, da stopi nova trgovinska pogodba takoj v veljavo. Podrobnosti pa niso znane.

Zadnje vesti

Občinske volitve bodo v kratkem razpisane

»Avala« razglša, da bodo v kratkem razpisane občinske volitve v podeželskih občinah in sicer v vseh občinah, kjer je občinski odbor potekel mandat.

Delavstvo naj se torej pripravi na te volitve, ker občine rešujejo tudi važna socialna politična vprašanja.

Najbrž se bodo volitve vršile še po sedanjem zakonu, v kolikor se ne bo vlada poslužila pravice v finančnem zakonu, da sme spremeniti vse politične zakone, torej tudi zakon o občinah.

Francija bo zvišala količino za nabavo lesa v Jugoslaviji.

Izredno mnogo letoviščarjev je v Dubrovniku kjer so vsi hoteli zasedeni.

Snež je padal za slovo v nedeljo, dne 23. aprila po hribih, zlasti v Alpah. Pri Pesku na Pohorju ga je nasulo 5 cm visoko.

Blagoslov za Dollfusa

Dollfusovemu delu in njegovi »stanovski« ustavi, ki jo je proglasil nad nekdanjo Avstrijo, je podelil blagoslov kardinal Innitzer.

Pri proglasitvi Dollfusove ustave so Dollfusovci oznanili:

»Z Bogom smo začeli svoje delo za novo ustavo, vedno smo ga prosili za njegovo pomoč in njegov blagoslov prosimo za dokončno delo. In naj Gospod določi kakršnokoli usodo našemu delu: Njegova volja se zgodi!«

In vsi vemo, kako se je zgodila njegova volja.

»Slovenec« deli blagoslov Križmanovi ZZZ. In vsi vemo, kako bo s tem blagoslovom.

Doma in po svetu

»Slovenec« se hudoje nad svojo vzgojo. V svoji 89. številki se pritožuje »Slovenec«:

»Danes vse govori o politiki. Pa ne o tem, kaj bomo mi storili, ampak o tem, kaj bodo drugi storili z nami... Slovensko vprašanje se navadno zaključuje z vzdihom: »Bog ve, kaj še pride!«. Po boleznih našega premalo trpežnega narodnega bistva ali po zlem prišepetavanju se je zgodilo, da so nekaterim že skoraj roke omahnile in bi najraje gledali po zraku, kdaj bo prišlo tisto, ki bo napravilo konec čakanju in ustvarilo nov položaj.«

Še prejšnji dan pa je zapisal »Slovenec«, da so v Sloveniji samo njegovi pristaši in da ne pozna več drugih ljudi:

Delavska zborovanja, ki so bila sklicana za nedeljo, dne 23. aprila v Mariboru, Celju, Ljubljani in Jesenicah, niso bila oblastveno dovoljena in se torej niso mogla vršiti.

Pred spremembo uredbe o minimalnih mezdah. Koncem tega meseca se bo vršila v Nišu konferenca vseh inšpektorjev dela, na kateri bodo razpravljali o predlogih glede izpremembe uredbe o minimalnih mezdah. Upamo, da bodo v tem vprašanju zaslišane tudi svobodne strokovne organizacije in da se ne bo sprememba te važne uredbe izvršila brez večine delavstva, ki ga predstavljajo združene svobodne strokovne organizacije.

Glavna skupščina jugoslovanskega Sokola se te dni vrši v Beogradu. Po objavljenih statističnih podatkih ima SKJ okrog 300.000 pripadnikov.

Za okrog 130 milijonov dinarjev nameravajo Angleži naročiti v naši državi mesnih konzerv. Premostiti pa bo treba še nekatere težkoče, ki se nanašajo na valutna vprašanja.

Trgovinska pogajanja med našo državo in Nemčijo, ki so bila svojčas prekinjena, se bodo dne 2. maja t. l. zopet nadaljevala.

3030 potniških in 1325 tovornih avtomobilov je bilo lanske leto uvoženih v našo državo. Uvoz je za malenkost narastel napram letu 1937.

Vpis v višjo pedagoško šolo. V »Službenih novinah« je objavljen natečaj za sprejem slušateljev v prvi letnik višje pedagoške šole v Beogradu in v Zagrebu.

Velik poset francoske razstave v Beogradu. Razstavo »Sto let francoskega slikarstva« v muzeju kneza Pavla je obiskalo izredno veliko število občinstva.

Za kraljevega namestnika v Albaniji je italijanski kralj imenoval dosedanjega italijanskega poslanika v Tirani Giacomini, ki je bil tudi povišan v čin generala. Istočasno je bil uveden tudi obvezni rimski pozdrav za vso Albanijo.

V Bolgariji vlada red in mir. Bolgarska vlada zanika v inozemstvu razširjene vesti o nemirih v notranjosti države, kakor tudi na mejah.

Delna rekonstrukcija angleške vlade. Za ministra brez portfelja v Chamberlainovi vladi je bil imenovan Burgin, ki začasno vodi ministrstvo za oborožitev, dalje kapitan Wallace, za ministra za rude pa Geoffry Lloyd.

Protiletalski obrambni ukrepi v Angliji morajo biti po naročilu ministrstva za letalstvo do konca tega meseca končani.

Novi vpoklici vojaških obveznikov v Nemčiji. Te dni je bilo vpoklicanih več letnikov vojaških obveznikov pod orožje. Prav tako se morajo podvreči ponovnemu zdravniškemu pregledu vsi moški od 19. do 30. leta, ki še niso služili v vojski.

Na slovaško-madžarski meji je prišlo do novih spopadov. Po poročilu slovaške vlade so oddelki madžarske vojske vdrli na slovaško ozemlje in zasedli nekaj obmejnih krajev. Slovaška je zahtevala od Budimpešte takojšen odklop teh čet in plačilo odškodnine.

Sredi miru granato v cerkev. Madžari so streljali čez mejo na slovaško vas Blatna reva in z dobro merjenim strelom iz topa porušili cerkev. Granata je razbila tudi oltar.

V Varšavi zanikajo vesti, ki jih je širil nek tuji tisk, da se vršijo med Poljsko in Nemčijo pogajanja. Nemški tisk je začel te dni zopet močno napadati Poljsko.

Veliki manevri sovjetsko - ruske mornarice se vršijo te dni v Finskem zalivu.

Na Japonskem je nastalo silno razburjenje, ker se je pojavila ameriška vojna mornarica v vodah Tihega oceana. Japonsko časopisje dolži Roosevelta, da dela za interese Anglije in zahteva, da Amerika odpokliče vojno brodovje.

Španski general Miaja je odpotoval s svojo družino z angleškim parnikom v Mehiko, kjer se bo stalno naselil.

Dva francoska bombnika sta v zraku trčila in treščila v bližini Toursa na zemljo. Pri tem je zgorelo devet mož posadke.

Iz Evrope še vedno pošiljajo zlato v Ameriko. Po Reuterjevem poročilu še vedno tvorijo zlato na parnike, ki vozijo v Ameriko. V zadnjih dneh je bilo odposlano za 23 in pol milijonov funtov šterlingov zlata (okrog 6 in pol milijard dinarjev).

Ogledalo dela in zaslužka

Iz statistike OUZD v Ljubljani.

V februarju mesecu 1939 je znašal konjunkturni prirastek zavarovancev 2207 oseb. Prirastek se nanaša na industrije: tekstilno 992, predelovanje lesa 468, oblačilno 334, služinčad 317, gradnje cest, železnice in vodnih zgradb 319. Gozdno-žagarska industrija pa je imela 711, gradnje nad zemljo 620 manj zavarovancev.

V sezijskem pogledu se je članstvo dvignilo za 2641 oseb. Tu se je povečalo število zavarovancev v gozdarsko-žagarski industriji za 800, pri gradnjah cest, železnice in vodnih zgradb za 684, pri gradnjah nad zemljo za 402, v tekstilni industriji za 390 itd.

V marcu mesecu je bilo vseh zavarovancev 95.712 (59.337 moških in 35.375 ženskih). V marcu še nobeno leto ni bilo doseženo to število.

Število bolnikov je zopet raslo za 392 na 3042.

Povprečna dnevna mezda se je dvignila pri moških za din 1.56 na din 28.15, pri ženskah za din 0.99 na din 20.44, to je povprečno za din 1.32 na din 25.22.

Celotna dnevna povprečna mezda se je dvignila za din 207.454 na din 2.413.922.

Podatki se navajajo v primeri s stanjem lanskega februarja oziroma marca meseca.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

»Nič hudega, samo severnjak brije... Ali je Arai že odnesla moje pismo h kapitanu Nagleju?«

»Da. Kapitan mora biti vsak hip tu.«

In res sta opazila par minut nato prihajati Nagleja skozi vrtna vrata. Zopet se je zagnala burja pomešana z dežjem. Kapitan se je za hip ustavil na verandi, da bi odložil svoj olinjati vrhnik. De Laage mu je šel do vrat naproti.

»Vstopite, kapitan. Zelo mi je žal, da Vas moram že na vse zgodaj nadlegovati. Hermina, prosim Te, nalij kapitanu skodelico kave.«

»Hvala lepa, ob tem vremenu človek lahko prenese dve skodelici. Ponoči smo imeli pravi vesoljni potop! Danes pač ne manjka vode v zbiralnikih.«

»Kaj mislite, gospod kapitan?«

»O vremenu? Ni nevarno. Moj barometer kaže osemindvajset osemdeset.«

Guverner je prikal s hladnim nasmeškom. »Da pridem takoj k stvari, kapitan. Poklical sem Vas, da Vam povem, da moram po uradni dolžnosti najeti Vašo jadrnico. Potreboval jo bom za teden ali štirinajst dni.«

»To mi gre nekoliko navzkriž,« je menil Nagle skoraj prestrašeno. »Nameraval sem jutri zjutraj odjadrati na Fakahino.«

»Stvar je prišla nenadno,« je odvrnil de Laage. »Seveda ne boste s tem ničesar izgubili. Kdaj ste

48

lahko pripravljeni za odhod?«

»Kam nameravate potovati?«

»Najprvo na Amanu, mislim pa, da nam dalje ne bo treba. Vloviti moram tega Terangija! Ako ga na Amanu ne dobimo, potem bomo morali vsekar obiskati tudi še druge otoke.«

Kapitan je nekaj hipov molčal. »Seveda sem s tem sporazumen. Z vlado se človek ne more prepirati. Iztovoril sem vse. Odplujem lahko, kadar želite.«

»Potem se bom v pol ure vkrcal, ako Vam je po godu.«

Nagle je prikimal. »Dobro, gospod guverner, jaz in moja jadrnica sva Vam v pol ure na razpolago.«

Gospa de Laagejeva je spremljala svojega moža na pomol. Tam jih je pričakoval Tavi z leseno ptičjo kletko, v kateri je čepel fregatni ptič, redek, izredno lep stvor, čokoladno rjave barve, z dolgim kljunom in okroglimi rjavozametnimi očmi, v katerih so se svetlikale ogleno črne zenice. Ob priliki svojih potovanj po otokih je de Laage večkrat vzel s seboj kakšnega udomačenega fregatnega ptiča od Tavis, ako je nameraval spotoma poslati kakšno pismo domov.

Tavi je nesel kletko na krov, med tem ko se je guverner poslovil od svoje žene.

»Kmalu se vrnem, draga moja,« je rekel v svojem običajnem stvarnem tonu. »Sedaj pa ne čakaj tu, ampak pojdi domov, kajti zopet se bliža burja z dežjem.«

Četrto ure nato je Katopua s polno paro in raz-

petim jadrom na predjamboru plula skozi morsko ožino na odprto morje.

Na nekem skritem prostorčku med visoko naloženimi vrečami od kopre v klonici svojega očeta je preživel ubogi, mali Mako tako žalostno noč, kakor jo lahko doživi samo mladi doraščajoči ljudje. Že od prejšnjega dne ni povžil niti grizljaja, ako je nekoliko zadremal, se je takoj zopet prebudil iz težkega sna. Bil mu je kot da se ne bo mogel nikoli več pokazati na vasi, in imel je samo eno željo — da bi umrl.

Popoldne preteklega dne je dvakrat slišal svojo mater, ki ga je klicala, pa se ji ni oglasil. Slišal je šum, ki ga je povzročila jadrnica, ko je odplula in skozi neko odprtino v steni je videl tudi njeno jadro. Da Terangija niso vjeli je vedel. Ko pa je opazil, da je Katopua odplula z guvernerjem na krovu, se ga je polastilo novo upanje. Takoj je začutil silen glad: zlezal je iz skrivališča, se previdno splazil v kuhinjo, ki je stala ločena od hiše, v kateri je našel hleb kruha in v list zavito pečeno ribo. Ravno se je spravil k jedi, da si uteši glad, ko je vstopila mati.

»Eaha nei!«, je vzkliknila. »Kje pa si bil? Pridi takoj v trgovino. Fakahau je tam in te išče. Reklj smo mu, da te ni tu.«

»Kaj pa hoče od mene?«

»Tega mi ni povedal.«

»Naj še naprej misli, da me ni tu.«

»Atira!«, je rekla Marunga nestrpno. »Ali ni polglavar? Pridi!« (Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

MARIBOR

Intervencija zbornice TOI za tekstilno industrijo

Svoječasno smo poročali, da je zbornica za TOI, kakor tudi njena mariborska sekcija odločila sodelovanje na anketi, ki jo je sklicala Delavska zbornica po predlogu strokovnih organizacij v Mariboru, ki so bile obveščene, da bodo nekateri tekstilni tovarnarji prisiljeni radi pomanjkanja surovin skrajšati obratovanje in odpustiti veliko število delavstva. Predstavnik industrijske zbornice so svoje odločitve stališče utemeljili s tem, da imajo zadostno zagotovilo iz Beograda, da bo v najkrajšem času na razpolago dovolj potrebnih deviz za nabavo surovin. Te dni pa se je mudila v Beogradu deputacija industrijske zbornice v Ljubljani, ki je intervenirala na merodajnih mestih za odpravo teh nedostatkov in težko v tekstilni industriji. Deputacija je stavila na baje tudi primerne predloge, da se čimprej omogoči nabavo potrebnih surovin in s tem odstrani nevarnost ustavitve obratov. Poročila ne povedo, če je delegacija informirala tudi merodajne kroge o tem, koliko delavcev je bilo med tem časom odpuščenih, drugi pa zopet pri- krajšani na zaslužku, ker več tekstilnih

podjetij obratuje le par dni na teden, kar bi se bilo mogoče dalo preprečiti, če bi se bili včasih predlogi svobodnih strokovnih organizacij, ki so pravočasno opozorile na pretečo nevarnost. Intervencija pristojne industrijske zbornice pa se je izvršila šele sedaj v Beogradu. Namesto ošabnega sporočila delavskim strokovnim organizacijam, da naj se ne brigajo za stvari, ki se jih ne tičejo, naj bi bili gospodje rajše izvršili takoj potrebno intervencijo, s čemur bi bili morda prihranili mnogo škode, ki so jo utrpeli prizadete tekstilne tvrdke, delavcem pa omogočili že itak skrajno nizek zaslužek.

— * —

Pri dodelitvi deviz za nabavo bombaža bi se naj merodajni krogi ozirali tudi na to, da bi dobile dotične tekstilne tvrdke več deviz za nakup bombaža, v katerih izdelujejo blago in platno iz debelejšje preje, kakor pa v onih, ki delajo s tanko prejo. Slednje namreč porabijo mnogo manj surovin na vreteno, kakor pa prve, ki delajo tkanine iz debelejšje niti.

Predobjava. Kakor vsako leto, tako bodo tudi letos priredila mariborska in okoliška delavska društva svojo tradicionalno akademijo, ki se bo vršila v soboto, dne 6. maja 1939 ob 20. uri v dvorani »Sokolskega doma« (prej »Union«). — Spored letošnje akademije bo izbran ter bodo sodelovala vsa društva »Delav-« evske in kulturne podzveze, vse »Vzajem-« nosti, »Detoljub« itd. — Opozorjamo torej že sedaj vse sodruge in sodružice na to, da si pravočasno priskrbijo vstopnice, ki jih bodo prodajali vsi obratni zaupniki, nadalje v tajništvu Strokovne komisije in v upravi »Delav-« ske Politike.

Izjemno dovolilo za manjšinsko šolo. Svoje-čas smo poročali, da je začelo ministristvo striktno izvajati zakon glede manjšinskih šol ter je vsled tega dovoljeno obiskovati nemško-manjšinsko šolo v Mariboru samo otrokom na- rojenim državljanom. Te dni pa je prišel v Mauth- nerjevo tekstilno tovarno nek sudetski Ne- mec, ki je izjemoma dobil od ministristva pro- svete dovoljenje, da sme v začetku šolati svo- ga otroka v tukajšnji manjšinski šoli, čeprav je nemški državljan.

Železniški delavec Kelbl umrl na posledicah zadobljenih opeklin. V zadnji številki našega lista smo poročali o grozni nesreči, ki je za- delala pomožnega delavca Jakoba Kelbla v že- lezniški delavnici pri vršenju svojega dela. Kelblu je na oklih stopnicah pred kotlom, kjer izkuhavajo ležaje, spodrsnilo in je padel na glavo v vrelo vodo. Bliznji delavci so mu si- cer takoj priskočili na pomoč, vendar je po- nesrečenec dobil tako hude opekline, da je drugi dan po prevozu v bolnico podlegel po- škodbam. Pokojnik je bil star šele 38 let in znan kot izredno marljiv delavec, ki je delal za dva. Morda mu je bila baš njegova marljiv- ost v pogubo, ... vsled česar delavci čisto tudi sa- mi pozabijo, da se je pri vsakem opasnemu delu treba posluževati varnostnih naprav in da morajo ščititi svoje življenje. ... Pokojnik zapušča ženo, za njim pa žalujejo tudi vsi sodelavci, med katerimi je bil zelo priljubljen.

Zapečateni trafiki. Trafiko v občinskem paviljonu ob državnem mostu je policijska ob- last v soboto zapečatila. Ugotovilo se je, da je bila v tej trafiki »zvita« propaganda in to kar več komadov.

TRBOVLJE

Redni občni zbor delavskega kulturnega društva »Vzajemnost« se bo vršil v četrtek, dne 27. aprila t. l. s pričetkom ob 7. uri zve- čer v prostorih v Delavskem domu v Trbov- ljuh z običajnim dnevnim redom. Člani in članice, udeležiti se sigurno tega občnega zbo- ra. — Odbor.

JESENICE

»Za delavsko skupnost« se imenuje članek, ki v zadnji številki tukajšnjega glasila zelenih in JRZ »Na mejah« toplo odobrava dogodke, ki so se zadnjič dogodili na seji Osrednjega tajništva delavskih zbornic kakor tudi razpust ljubljanske Delavske zbornice in imenovanje novih delegatov vanjo. Z veseljem objavljaj, da je bil s 10 proti 4 glasovom sprejet sklep, da se delavski pokret reorganizira na podlagi ene same »nacionalne organizacije«, za kar so se v zadnjem času izjavili zeleni. I eno i drugo utemeljuje »Na mejah« s potrebo, da se od povsod izrinejo marksisti, ki so zelenim seveda najbolj na poti. Članek pa pri vsem skupaj končuje: »Organizacija Zveze združe- nih delavcev ne nastopa s terorizem in silo, temveč odločno izpričuje javnosti svoj pro- gram in svoje vsakdanje izvrševanje strokov- nega posla množijo njene vrste.« Kdor tega ne verjame, naj čita 8. štev. »Na mejah« z dne 15. aprila 1939.

Članska sestanka, ki sta ju sklicala Savez metalstkih radnika, podr. Jesenice in pa Narod- na strokovna zveza na Jesenicah s poročili o redukcijah pri tovarni ter o položaju v delav- skih socialno-političnih ustanovah, sta bila prepovedana iz ozirov javne varnosti. Javni shod, ki je bil namenjen za ozirom na skup- ščino Delavske zbornice, ki se je vršila v so- boto in nedeljo, pa tudi ni bil dovoljen. Tako zopet delavstvo na Jesenicah še ni moglo govoriti o stvareh, ki se ga neposredno tičejo

Razburjenje med okoliškimi brivci. Maribor- ski brivski mojstri so se s svojimi in okoliškimi pomočniki že ponovno potegovali, da bi bil tudi v okoliških občinah uveden popoln ne- deljski počitek. Pomočniki pa so se razen tega še borili, da se izvede dosledno tudi zakoniti 10 urni delavnik, ki je kot najvišji delovni čas za obrti dopusten tudi v brivskih in frizerskih delavnicah. Borba za ta nedeljski počitek in zakoniti delovni čas pa ni imela uspeha. Tudi v mestu vidimo zlasti ob sobotah, da je po ne- katerih frizerskih in brivskih salonih še pozno v noč razsvetljeno, da prihajajo uslužbenci do- mov šele po 10. uri in to zlasti nedolžna de- kleta, kar nikakor ni v redu in opravičljivo, ne iz zdravstvenega, še manj pa iz moralnega vidika. Ko pa je sedaj nek brivski pomočnik prišel okoliško frizerko za plačilo nadur, ki jih je opravil ob sobotah in nedeljah, je bil kar ožen v stregi. Okoliški brivci so se stikali in pravili, da mora pomočnik zgubiti tožbo, ker jim vendar banska naredba o odpiranju in za- piranju lokalov dovoljuje tudi ob nedeljah delo. To je že res. Toda s tem še nikakor ni rečeno, da bi se smeli pomočniki zaposlovati brez ne- deljskega počitka in preko zakonitega delov- nega časa, to je preko 60 ur tedensko. Lokal je lahko odprt tudi v nedeljo po naredbi o od- piranju in zapiranju lokalov in mojster lahko dela, če hoče ob tem času, a uslužbenci morajo imeti vsaj enkrat na teden popoln počitek, skupno 36 ur in delati smejo tedensko skupaj le 60 ur. Delo preko tega časa pa je treba pla- čati posebej kot nadurno s temeljno mezdno in 50 odst. povškom. Vsled tega je v navedeni tožbi sodišče tudi frizersko obrtnico v Studen- cih obsodilo, da mora plačati pomočniku na opravljenih in dokazanih nadurah ob sobotah in nedeljah znesek din 1500. Seveda, če bi bili pomočniki in pomočnice po brivskih in frizer- skih salonih organizirani in bi se tudi mojstri spomnili, da so radi imeli svoj zakoniti počitek, bi bile take tožbe nepotrebne.

Mariborski učitelji so minulo soboto prosla- vili 20-letnico, odkar so slovenski učitelji pre- vzeli šolstvo v Mariboru v svoje roke.

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru. Pondeljek, dne 24. aprila: Zaprt. Torek, dne 25. aprila ob 20. uri: »Potopljene svetle«. Red D. Sreda, 26. aprila: Zaprt.

Prva ponovitve »Potopljene svetle« — te zanimive Cankarjeve drame, ki je bila pri pre- mieri tudi na mariborskem odru zelo prisrčno sprejeta, bo v torek, 25. t. m. za vrstni red D.

GUŠTANJ

Obisk bana. Za četrtek je najavljen v Gu- štanju in v bližnje kraje naše doline obisk bana Dravske banovine, g. dr. Natlačen. Prebival- stvo mu bo ob tej priliki izrazilo razne želje in potrebe oskrbe obmejnega prebivalstva, tudi delavstva.

Prvi majnik bo delavstvo tovarne kakor vsako leto proslavilo v tovarni s popolnim prazno- vanjem. Ravnateljstvo je sicer ponudilo, da bi prvi majnik nadomestilo z delom ob nedeljo in bi to plačalo s 25 odst. pribitka. Naše za- vedno delavstvo pa hoče obdržati popolno praznovanje svojega delavskega praznika, ka- kor tudi zakonito zaščito nedeljskega počitka in zahteva za ta slučaj polni zakoniti, t. j. 50 odst. pribitek, ker se dobro zaveda, da sledi enemu popuščanju drugo in tretje.

PTUJ

Poročila se je dne 12. t. m. gđ. Silva Pirich, hčerka tovarnarja. Delavstvo zaposleno v to- varni ji čestita z željo, da bi mu tudi v bodo- čem ostal naklonjena. — Delavci v tovarni Pi- rich.

Življenje brez mamil je za gotove ljudi pra- vi pek. Neprestano slišimo pripovedovati o tihotapljenju mamil: kokaina, opija, morfija itd. Ljudje prodajajo in kupujejo te strupe na kilograme in izdajajo za nje milijonske vsote, ker so silno dragi. Ta strast po mamilih je pravi odsev današnje dobe. Ljudje so obupani, živčno razdraženi, duševno razkrojeni in išče- jo tolažbe. Najdejo jo samo še v mamilih, s pomočjo katerih za par ur pozabijo na tegobe sveta. Človek, ki hoče kaj veljati, mora klju- bovati vsem nevšečnostim in strahotam živ- ljenja. Boljše življenje se pridobi z bojem, ne pa na ta način, da vtikaš glavo v pesek, t. j. vlivaš v sebe alkohol in zavijaš mamilu.

Novo!

Za gospodinjo Persil

v

malem zavitku 3 din.

LAŠKO

Občinski proračun za leto 1939-40

Na občinski seji z dne 3. februarja t. l. je bil sprejet tale proračun: Skupni izdatki in do- hodki din 626.000 (lani din 602.000), osebni iz- datki din 126.250 (107.750), materijalni izdatki din 499.750 (494.250).

Plače so nastopne: predsednik din 8400, taj- nik din 13.200, voj. rei. in blag. 21.600, zvanič- nika P. in D. po din 10.800, redar C. din 9600, redar B. din 9600 in oba za uniformo po din 800. Rodbinske doklade za 3 uslužbenca (7 članov po din 75) din 7200. Stanarina: šolski nadzornik din 2400, isto oba zvaničnika in en redar (din 7200), za cestarje din 13.200, babica din 3600, mrliški ogledi din 500, gozd. čuvaj din 500 (letos na novo!), letna nagrada mest- nemu organistu din 2400 (letos tudi na novo!), dimnikar din 750, za oseb. razgl. pri cerkvah din 650, upravitelj obč. vodovoda din 3000 (lani din 2000). Za 7 narodnih šol je določenih din 76.190, za šolske dolgovne bivše marijagra- ške občine so Laščani plačali din 24.000, mešč. šoli v Celju din 8000, šol. kuhinji Celje din 300, za obrt. nad. šolo, trg. šolo in tečaj din 5250 in telesno vzgojo din 3000.

Zanimive so te-le dajatve: »Prosveta« din 3000 (lani din 1200), Jegličev akad. dom v Ljubljani din 250 (lani din 1000), Slomskov dij. dom Maribor din 500 (lani nič), Mestna godba din 500 (nova glasbila pa jo stanejo nad din 20.000), Sokol nič, CMD nič, kmetijska nad. šola nič, gospod. tečaj nič, jav. ljud. knjiž. sa- mo din 200, Rdeči križ din 500, za tujsko-pro- metno društvo samo din 3000 (lani din 7000), ne pustijo pa zidati tovarn baš radi tujskega prometa.

Za zgradbe so te-le postavke: Vzdrževanje obč. cest din 25.000 (lani din 30.000), mostov din 2500, obč. prezidave din 30.000 (lani isto), čiščenje rek, potokov, vodnjakov samo din 500 (lani isto), poprava asfalta din 900 (10.000), kanalizacija Zikovca din 12.000 (10.000), Ma- sarykovo nabrežje din 2000 (10.000).

Druge zanimive postavke so: vzdrževanje sreskega načelstva din 17.680 (lani din 15.541), najemina državnih uradnih prostorov din 11.000, javna razsvetljava din 20.000, protip- linska obramba din 1500 (1900), gasilske čete din 3300, vzdrževanje občinske tehnične din 1500 (1000), za nabavo nove din 5000, vzdrže- vanje obč. vodovoda din 10.000 (3000), olupš. mesta in ohranitev starih spomenikov din 1200 (pozor! Stari grad!), za soc. skrbstvo: ubožni sklad din 54.000 (večinoma kmečki reveži iz Marijagradca), za brezposelne din 10.000, do- brodelna društva din 1000, podp. sirotam voj- nih obveznikov samo din 500, zdravstvo: zdra- vila din 1000, asanacija vasi din 5000, prevoz bolnikov din 500, protituberkulozna liga din 500, Kmetijska, veterinarska služba in sadjar- stvo skupno din 12.200, odplačilo posojil din 109.814.

Ti izdatki se bodo krili z 80 odst. doklado na vse drž. neposredne davke od predpisa din 290.000, z alkoholnimi trošarinami, živin- skimi, gradb., domovinskimi, pašnimi in zabavni- mi taksami, nočnina za osebo din 3 (35.000), vodarina din 80.000, cest. odb. za asfalt din 7000, najem. obč. poslopij din 4000, »Fala« din 20.000, nekaj doh. daje sejmarina, tržnina, teh- nina, zakup, zemljišč in lova; neizterljive obč. davščine znašajo din 51.420, drž. podpora za stan. srez. načelstva znaša din 3600, nova je davščina na uvoženo meso (od 100 kg din 50). Delavstvo je proti tej davščini, ker je pri me- snih cenah umestna konkurenca. Naš glavni mesar ima sicer tablico z napisom: meso od din 10 do din 12, toda prodaja ga le po din 12. Zato je ta postavka nesocialnega značaja. Ta- ko bo imelo tudi delavstvo točen vpogled, ka- koo izgleda obč. proračun in gospodarstvo ter bo moralo zbrati vse sile, da pride samo do soodločanja pri občinskem gospodarstvu.

KRANJ

Razmere v Božičevi tkalnici. O razmerah v Božičevi tkalnici nam pišejo: V tkalnici g. Bo- žiča na Trmškovem je zaposlenih 23 tkalcev in približno toliko drugih delavcev. Ako vpra- šaš katerega teh Božičevih delavcev, kako je v vaši tovarni, ti bo skoro vsak odgovoril: »Naš gospod je dober.« Dne 22. marca je šel nek delavec g. Božiča vprašat za delo, kate- rega je tudi takoj dobil. Ker se ni bil nov stroj zanj pripravljen, so ga dali k nekemu tkalcu, da se je izučil na žakard tkalskem stroju. Dne 29. marca je dobil svoj stroj. Predno pa je za- čel z delom, ga je poklical g. Božič v pisarno, kjer mu je povedal, da mora delati 14 dni na poskušnjo, čeprav ima pri temu delu že več let prakse. Ta poskušnja je izpadla v redu za g. Božiča, ni pa izpadla v redu za delavca in to predvsem vsled tega, ker ni dobil pri iz- plačilu plačanega 16 ur dela, ko se je vadal na novem stroju, potem 2 uri, ko je privijal na stroju ter po eno uro ob sobotah za čiščenje strojev. Dotičnik je večkrat vprašal delavce koliko zaslužijo. Odgovor je bil skoro vedno enak: »Če bi mi delali po 10 ur, bi veliko bolj- še zaslužili.« Eden od delavcev je celo od- govoril, da so takrat dobro zaslužili, ko so de- lali 12 ur dnevno. Opozorjal je delavce na kr- šenje socialne zakonodaje od strani podjetja ter povdarjal potrebo po organizaciji, potom katere bi ustvarili enotnost med delavci ter si zboljšali življenjske razmere. Tisti delavec, ki je bil ves srečen takrat, ko je delal 12 ur dnevno, je opozoril tega delavca naj pika- rik stvari ne govori med delavci, da ga ne za- tožijo pri gospodu šefu. Ta žalostni pojav v podjetju se takoj opazi, saj se v razgovorih, ki se tičejo delavskega pokreta, delavec bolj delavca. In res je komaj poteklo tri tedne, ko je g. Božič poklical dotičnega delavca v pi- sarno in prišel kričati nad njim, zakaj hujša delavec. Ni si pustil dopovedati, da delavec ne hujša, ampak da jim je samo povedal, da jim pripada urna meza za čas čiščenja strojev ter za čas, ko stroj stoji in sicer ne po krivdi tkalca. Skratka, delavcem je samo povedal, da se v podjetju krši socialna zakonodaja. Te resnične besede so pa bile g. Božiču dovolj, vsled česar je smatral za potrebno, da ga na mestu odpusti in izplača za 14 dni v naprej. S tem je dotičnik imel priliko videti »dobrote« g. Božiča, kakor tudi njegov strah pred enim samim delavcem, da ne okuži ponižnih ovčic, med katerimi še vlada strah za košček kruha.

MEŽICA

Zgraditev podzemne električne centrale. Ze- več mesecev kopljejo svinčeno rudo pod stru- go Meže in njenih pritokov. Vsled tega dote- ka v rove vedno več vode. Svinčena družba nora stavi v pogon vedno večje črpalke, ki odvajajo vodo, ker bi sicer voda kaj kmalu zalila rove. Vedno bolj se pa tudi kaže, da električna pogonska sila, ki je v te svrhe na razpolago ne bo več dolgo zadoščala. Z ve- lenisko elektriko je pa tako, da se na njo ni povsem zanesti, ker zelo rade nastopajo mot- nje v vodu. Par ur prekinitve toka pa bi lahko imelo katastrofalne posledice za rudnik. Zato se zadnje čase razmotriva vprašanje ureditve lastne podzemne električne centrale. Centrala bi bila zgrajena pod zemljo v Mušeniku in bi imela 70 do 80 metrov vodnega padca. Izpod turbin bi bila voda speljana po rovih in bi se stekala v Mežo nekje nad Mežico. — Izvedba tega načrta bi bila velikega pomena za ves obrat svinčenege rudnika. Razen tega pa na- črt daje tudi naslutiti, da svinčene rude še ne bo tako kmalu zmanjkalo, ako so predvidene take investicije.

Ali si že poravnal naročnino? Ako ne, izpolni svoje dolžnosti!

Delavstvo zboruje

Delavski zbor v Guštanju

V »Sokolskem domu« so se v nedeljo dopoldne kljub naliwu zbrali v častnem številu guštanski kovinarji, da slišijo govornike o najnovejših spremembah zakonov iz delavske zaštite, kakor jih je prinesel novi finančni zakon s 1. aprilom 1939-40 in nato sledeči odloki ministra socialne politike.

Zborovanje se sklicale skupno podružnica Saveza metalških radnika v Guštanju, Jugoslovanska strokovna zveza in Narodno strokovna zveza.

Predsedoval je naš stari guštanski delavski bojevnik s. Luka Juh, nakar sta govorila s. dr. Reisman in tov. Kores Martin iz Maribora.

Govornika sta poljudno razložila določbe zakona o zaštiti delavcev o Delavskih zbornicah iz leta 1922, ki priznavajo delavstvu brez razlike starosti in spola, vsakomur, ki živi od dela, tajno volilno pravico, da si z njo svobodno izbira vodstvo Delavske zbornice, ki velja po zakonu za razredno predstavništvo delavcev in nameščencev na ozemlju Jugoslavije. Novi § 104 finančnega zakona pa je to pravico ukinil in dal ministru socialne politike pooblastilo, da razreši dosedanje delegate in imenuje nove. Delavstvo v Guštanju je z vso pozornostjo sledilo razlaganju pomena teh sprememb, kakor tudi drugih določil, ki so važna iz delavske zaštite prav v današnjih dneh, posebno tudi pooblastilo ministra socialne politike, da spremeni ali dopolni uredbo o oskrbovanju brezposelnih delavcev od 27. novembra 1937.

Delavstvo v Guštanju je ravno ta teden po-

kazalo polno zrelost državljanov ob meji, ko je lojalno stopilo v pravkar ustanovljeni skupni narodni odbor vseh društev v Guštanju, v katerem bo zlasti posvečalo pažnjo socialni oskrbi delavcev, zlasti brezposelnih v Guštanju in okolici. Naši delavci odločno odklanjajo vsako podtalno agitacijo tujih elementov, ki med našimi ljudmi ne najde odziva, toda prav tako odločno zahtevajo delavci, da se jih v celoti upošteva pri vsakem javnem vprašanju kot ostale državljanje z vsemi pravicami, ker morajo nositi tudi vse dolžnosti. Delavstvo ne dopusti, da bi ga zmerjali s protidržavnimi elementi, ker je ravno delavec, ki za nizko mezdno vrši vse dolžnosti državljan, oni, ki doprinaša državi posebno ob meji največje žrtve. Vselej tega delavstvo upravičeno pričakuje, da bo deložno tudi s strani oblasti, v smislu ustave in odgovarjajoče svojemu sodelovanju, vso podporo.

Naravno, da je delavstvo Guštanj z vpravo možko odločnostjo soglasno sprejelo tudi predložene resolucije, s katero se protivi poslabšanju socialne zaštite, zahteva volitve v Delavske zbornice po zakonu o zaštiti delavcev in dopolnitev navedbe o izdajanju brezposelnih podpor, tako, da je bo deležen vsak brezposelni, ki je te podpore vreden in potreben.

Že pred zborovanjem pa se je 17 naših sodelavcev priglasilo za naročnike »Delavske Politike«.

Po predavanjih so dobili delavci še tudi pojasnila na razna svoja vprašanja iz socialne zakonodaje in so se šele po 12. uri z borbenim duhom kar najbolj zadovoljni razhajali s tega lepega zborovanja.

Zborovanje ptujskega delavstva

Minulo nedeljo se je vršilo v dvorani »Vzajemnosti« zborovanje ptujskega delavstva, ki so ga sklicale združene svobodne strokovne organizacije. Zborovanju je predsedoval s. Ploč, ki je po kratkem nagovoru podal besedo s. Jelenju iz Maribora. Govornik je v svojih izjavah tolmačil pravice delavcev, ki jih nudi socialna zakonodaja, ki pa se ne izvajajo. Zlasti so delavci ogorčeni radi vprašanja brezposelnih podpor, kakor tudi onemoglosti samouprave v socialnih institucijah, ki jih morajo sami vzdrževati. Za njim je govoril tov. Arih kot zastopnik JSZ, ki je podčrtal pomen svobodnih strokovnih organizacij in njih razvoj itd. Končno je še govoril s. Korpar in predsednik zborovanja, nakar so zborovalci z odobravanjem sprejeli dve resoluciji, ki bosta predloženi na merodajna mesta. Zborovalci so se razšli s trdnim sklepom, da se bodo borili za svoje pravice in pridno širili organizacijsko misel med delavstvom.

Veliko zborovanje kranjskega delavstva

V dvorani hotela »Stara pošta« v Kranju se je vršilo v nedeljo, dne 23. aprila veliko zborovanje kranjskega delavstva, ki ga je v spoznavnem s skupnim medstrokovnim odborom svobodnih strokovnih organizacij sklicala podružnica JSZ.

Namen zborovanja je bil, da se obrazloži delavstvu položaj, ki je nastal za delavstvo, njegove ustanove in strokovne organizacije po objavi polnomočij ministru za socialno politiko v finančnem zakonu za l. 1939-40.

Delavstvo je pravilno razumelo pomen zborovanja, pa je prišlo na zborovanje v tako ogromnem številu kot že dolgo ne. Celo iz Škofje Loke so prihili zavedni delavci v Kranj.

Zborovanje je otvoril tov. Zorman Rudolf. Prvi pa je govoril predsednik podružnice JSZ tov. Rešek Edvard iz Vevč, ki je v stvarnih izjavah in ob pritrjevanju navzočih obrazložil položaj delavstva v njegovih ustanovah in najnovejših ukrepih, povdarjajoč stališče in gledanje svobodnih strokovnih organizacij na nastali položaj. Soglasno je bila sprejeta resolucija, ki označuje delavske zahteve zlasti v pogledu takojšnje izvedbe volitev v Delavske zbornice.

Za njim je govoril s. Eržen Viktor iz Maribora o socialnem položaju delavstva, bojih in naporih delavskih strokovnih organizacij

za uveljavljanje socialne zaštite po vojni, ko se ni bilo raznih odrešenikov, ki se mu ponujajo zdaj, potrebi svobode organiziranega delavskega gibanja, njegovemu pomenu za narod in državo ter zahtevi po ustavni in zakoniti enakopravnosti delavstva v Jugoslaviji.

Najbolj zanimiva so bila načela velike kulturne revolucije narodov, čije zibelke je bila Francija in katera priznavajo vse ustavne države, hoče delavstvo uresničiti s tem, da postavi socialno enakopravnost kot temelj: svobode, enakosti in bratstva.

Njegova izvajanja je spremljalo neprestano odobravanje delavstva, da je moral govornik zopet in zopet čakati, dokler se je navdušenje, ki je prekipelo, poleglo.

Tako razgibanega zborovanja v Kranju že dolgo, dolgo ni bilo. Delavstvo je razumelo poziv vseh svobodnih strokovnih organizacij, da se je treba združiti v obrambo ogroženih delavskih pravic in da je treba v to svrhu, da ne ostane delavski glas glas vpijočega v puščavi, vstopiti v svobodne del. strok. organizacije in se pogledati v delavski časopis.

Ob koncu je bila sprejeta resolucija, ki zahteva spremenitve uredbe o podpiranju brezposelnih delavcev, ki je zlasti prizadela stavnice in uvedbo obveznega zavarovanja za brezposelnost.

Socialna zaštita v Rušah

V soboto, dne 22. aprila t. l. je priredila podružnica Splošne delavske strokovne zveze v Rušah predavanje o delavski zaštiti in ostali zakonodaji, od katere je odvisno gospodarsko, kulturno in moralno življenje delavca, za katero mu zakon o zaštiti delavcev že od leta 1922 naprej dovoljuje v § 35 pravico združevanja v posebna društva za svojo zaščito. Ti interesi delavstva so v Rušah najmanj tako veliki, kot po ostalih državah in vendar se mora delavstvo ravno v Rušah že leta boriti za uveljavljanje in priznanje te svoje temeljne pravice iz 17 let starega zakona za zaščito delavstva.

In vendar je naše delavstvo zavedno ter že po svoji naravni inteligenci kljub zaprekam prosvetnega udejstvovanja na precejšnji višini izobrazbe. Naravno, da si želi popolnega uveljavljanja v okviru delavsko-zaščitnih in drugih državljijskih zakonov, tako v okviru zakona o društvih in shodih, kakor v okviru ustave, ki jamči vsakemu državljanu popolno enakopravnost pred zakonom in tudi vso zaščito državljan s strani oblasti.

Sobotno predavanje je vnovič in to ponovno dokazalo, da je to delavstvo trezno, ljubilo red in mir, da se ravno v teh dneh zaveda poleg svojih pravic tudi svojih dolžnosti do sebe, rodbine, naroda in države, da pa zahteva z vso odločnostjo tudi vse svoje pravice.

Dvorana gostilne Magdič je bila izredno lepo zasedena, ko je predsednik podružnice s. Stane otvoril to lepo delavsko zborovanje in sta nato predavala zlasti o novejši delavski zaštiti v okviru letošnjega finančnega zakona, v zvezi zakona o zavarovanju delavcev in o zaštiti delavstva ter zakona o borzih dela, s. dr. Reisman in urednik Adolf Jelen.

Izkazalo se je, da je v tovarni za dušik glede izvajanja socialnih zakonov red in da so gospodje tudi dostopni dostojnemu razgovorjanju glede delavskih zahtev z njihovimi zapniki in organizacij.

Mnogo hujše pa so razmere v drugih podjetjih, zlasti v ruški železarni, ki je celo v takozvanih odločno »narodnih« rokah, pa se tam kar naprej vse vprek kršijo najbistvenejše pravice, ki jih je delavstvu jamčila jugoslovanska zakonodaja. Brez vsakega glasovanja se dela preko zakonitega 8 urnika, po 10 do 12 ur, ne da bi delavci dobivali zakoniti povisek za nadure, ko itak delajo komaj za din 2,75, ne dobivajo plačanih bolezenskih šihov, ne za orožne vaje itd. Zahtevati pa si tu nič ne upa vsega tega, kar dobro ve, kaj mu grozi, če bi mu podjetnik moral dati to, kar mu je itak dolžan po zakonu.

S. Janko Friderik je ob koncu bodril delavstvo, da si jemlje vzgled pri visoko izobraženih sodrugih v inozemstvu, ki so si baš s čitanjem časopisov in knjig priborili vse drugačno življensko stanje, tako da je res tudi delavec lahko človek, ki se veseli življenja in dela.

Priglasilo se je tudi 26 novih naročnikov »Delavske Politike«.

ŠTORE

Delavsko pevsko društvo »Bodočnost« v Štoreh priredi dne 30. aprila ob 16. uri v dvorani Sokolskega doma v Štoreh svoj II. prosvetni popoldan (koncert), na katerem nastopita moški pevski zbor, mešani pevski zbor in ženski pevski zbor, tamburaški zbor (z več novimi instrumenti), nato recitacije in simbolična slika. Prosimo prijatelje petja in glasbe, da se sigurno udeležijo naše prireditve. Vstopni na din 5 in 3. Vljudo vabi — odbor.

Kotiček sodružic

Žena in vojna.

Vojna je najbolj protinaravno dogajanje, zato žena, ki se za njo navdušuje, ni prava žena. Vojna je razdejanje, propast vsega lepega in dobrega, žena pa je po svojem bistvu ohranjujoči element narave, saj je ona tista, ki rodi in daje življenje. Ko je v ameriškem kongresu padla odločitev za poseg v svetovno vojno, je edina takratna ženska članica kongresa bridko zajokala. Čutila je, da je s tem podpisana smrt ali pohabljenje za stotisoče mož in gorje za stotisoče žena in otrok. Tako spoznanje manjka ženam onih držav, ki najbolj drevijo v vojno, ker niso pravočasno na ves glas oznanile svoje nezadovoljstvo, svoj odpor in gnus. Naj bo to opomin za žene, da naj ostanejo zveste same sebi, svoji prirodni naravi.

Utrinki o voni.

1. Če bi gledali narodi sveta vse to, kar gledam jaz danes, bi pač ne želeli več vojne in osvojevanja. (Napoleon na bojnem polju.)
2. Vojna je smrt ljudstva in praznik kapitalistov.
3. Nikoli še ni bilo dobre vojne in slabega miru.

Slava koprivi.

Kmalu bo spet za plotovi in za smetiščji vse polno naše zaničevane koprive, o kateri pa pravijo zdravniki, da je ena izmed naših najvažnejših in najdragocenejših rastlin. Kopriva vsebuje zlasti mnogo železa in apna, pa tudi raznih drugih rudninskih soli, fosforja, magnezije, kalija, žvepla in klorovih spojin, torej samih takih snovi, ki so našemu telesu zelo potrebna. Zato ne pojdemo nikoli na sprehod, ne da bi prinesli s seboj domov nekaj mladih vršičkov koprive. Tako lahko izkoristimo tudi take izgubljene kote, kjer ne raste ničesar drugega kakor kopriva, ki nas od marca do oktobra lahko oskrbuje s svežimi vršički. — Kako uporabimo neobdobja koprivo v gospodinjstvu? Kopriva, pripravljena kot spinača, je boljša kot prava spinača, zlasti če dodamo malo smetane. Tudi kot solato lahko uporabimo mlade vršičke koprive, predvsem zmešano s kako drugo solato, ker daje kopriva prijeten vonj vsej solati. Če koprivo na drobno nasekljamo, nič ne peče in se je ni treba bati. — Če imamo koprivo v zdravilstvu. Že Kneipp priporoča koprivo zoper revmatizem in sicer pravi, da se je treba po bolečem delu s koprivami natepsti. Sok iz kopriv je imenitno sredstvo za čiščenje krvi. Ker vsebuje črno solato, žene na vodo in je dober zoper katar v čreveh. Čaj iz kopriv vsebuje mnogo apna in je zato zlasti potreben rahlim otrokom. Pa tudi odrasli bi si naj s takim čajem vsako pomlad očistili kri. Najbolje je, če čaj zvečer skuhamo, ga pustimo čez noč stati in ga jutraj pogrejemo. Včasih ne zaležejo vsa dražja sredstva toliko kot tak čaj. Koprivo si lahko tudi posušimo. Sok koprive je tudi dobro sredstvo za izpiranje grla, zlasti važen pa je še proti izpadanju las na glavi.

Voda za lase iz kopriv.

Mlade vršičke koprive operi in nasekljaj prav na drobno, daj v steklenico, preko njih dobro in vedno sveže, nudi
Tovarna olja, Maribor, Taborska ul. 7

Obveščamo

p. n. občinstvo, osobito cenj. dame! da veljajo za trajne kodre

edino sledeče minimalne stalne cene in sicer,

v mestu din 80.—, na periferiji din 70.—, v okolici din 60.—.

Za moške in vse ostale potrebe ostanejo cene zadnjega cenika v veljavi.

Te cene so določene s soglasnim sklepom mojstrov in mojstrinj brezizjemno.

Nikdo naj ne skuša doseči nižjih cen, ker bo imel mojster, ki bi postregel ceneje, obilnih neprijetnosti in škode.

Združenje brlcev in frizerjev, Maribor

Konzumno društvo za Mežiško dolino

reg. z. z. o. z. v Prevaljah

Poštni predal št. 3. Telefon interurban št. 5.

Osrednja pisarna in centralno skladišče v Prevaljah

Podružnice:

Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj, Muta, pekarna v Prevaljah ter 7 lastnih združnih domov v Mežiški dolini.

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Prodaja se le članom. Član drustva lahko postane vsak. Delež znaša samo 100.— din.

Delavke, delavci, nameščenci, kmetje in obrtniki ter sploh vse delovno ljudstvo, kupujte življenske potrebščine le v svojih združbah!

V slogi je moč, v delu rešite v!

Za konzerti ladaja in ureja Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.

pa vlij 96 odst. alkohola. Pusti 14 dni na soncu, nato precedi in spravi sok. To vodo si vtiraš v lase, vmes pa namažemo včasih tudi z olivnim oljem.

Voda za lase iz kopriv proti prhljaju.

20 dkg mladih kopriv operemo in nasekljamo, nato vlijemo na nje pol litra vode in pol litra kisa, kuhamo pol ure in precedimo. — Zvečer si vedno umijemo lasišče s to vodo, vsak drugi ali tretji večer pa moramo lasišče namazati z olivnim oljem.

Francoska kuhinja.

Domači zajec na bretonski način: Globoko kozico obloži z rezinami slanice, daj v nje kose zajčjega mesa, potresi s soljo, poprom, nasekljano čebulo in peteržiljem, muskatovim orehom in lovorovimi listi, vlij preko mesa steklenico belega vina in postavi kozico pokrito v srednje vročo pečico, kjer mora ostati nekaj ur. Če pride ta jed vroča na mizo, sodi k njej najbolje riž, če pa jo pustimo ohladiti, dobimo fino žolico. — To navodilo, ki je za naše razmere predrago, priobčujemo zato, da bodo spoznale naše gospodinje, kakšna je francoska kuhinja.

Francoski krompir: Kozico namaži s surovim maslom, naloži v njo za dva prsta debelo plast kuhanih krompirjevih rezin in osoli, na vrh naloži nekaj rezin trdo kuhanih jajc in nekaj kosmičev sirovega masla, nato naložimo spet krompir in tako menjamo dalje. Zadnjo plast mora tvoriti krompir. Kozico postavimo v pečico in spečemo, da je krompir na vrhu rumen. Preden damo na mizo, še oblijemo s smetano. — Ta jed je silno okusna in izdatna in jo zato priporočamo tudi našim gospodinjam za čas, ko so jajca poceni. K njej sodi najbolje solata.

Delavski pravni svetovalec

Orožne vaje (Maribor)

Vprašanje: V naši tekstilni tovarni nas je bilo več tkalcev vpoklicanih na orožne vaje, med njimi taki, ki imamo doma rodbino. Ali imamo kakšno pravico do mezde in koliko?

Odgovor: Po § 221 obrtnega zakona službeno razmerje ne preneha službojemniku, ki je moral oditi na vojaške vaje. Obenem mu mora delodajalec plačati mezdo za čas orožnih vaj in sicer največ za 4 tedne, ako je trajalo službeno razmerje leto dni in za ta čas ne prejema od države ustrezne odškodnine.

Vpoklic v kaderski rok (Ruše)

Vprašanje: Bil sem vpoklican k odsluženju vojaške službe v stalnem kadru. Delodajalec mi prej službe ni odpovedal in jaz tudi ne njemu. Ali imam po odhodu iz službe še kako pravico do mezde?

Odgovor: V smislu § 219 obrtnega zakona mora dobiti delavec plačano mezdo še za razmeroma kratek čas, ne več, kot 1 teden, če ni mogel opravljati službe brez svoje krivde iz tehničnih vzrokov, ki zadevajo njegovo osebo. Tak tehten vzrok je gotovo vpoklic na vojaško službo v stalnem kadru in morate torej dobiti mezdo še za 1 teden.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za otro mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA